

UDK: 328.184(4-672EU)
Bibliid 0543-3657, 66 (2015)
God. LXVI, br. 1158-1159, str. 105-114
Pregledni članak
Primljen: 13. jul 2015.

*Nenad A. VASIĆ*¹

Mogućnosti diplomatskog lobiranja u Evropskoj uniji i strategija spoljne politike Republike Srbije

SAŽETAK

Jedan od važnih načina delovanja u savremenoj diplomatiji predstavlja i diplomatsko lobiranje. Najvažnija pretpostavka za obavljanje diplomatskog lobiranja jeste sticanje znanja i veština. S obzirom na velike mogućnosti koje pruža diplomatsko lobiranje, posebno u Evropskoj uniji, potrebno je i korisno da ono postane sastavni deo strategije spoljne politike Republike Srbije.

Ključne reči: Republika Srbija, diplomatija, lobiranje, diplomatsko lobiranje, Evropska unija, spoljna politika.

Uvod

Diplomatija je pojam kojem se poput pojma politike, prava i kulture kroz istoriju pripisuju mnogobrojna značenja. Najuoštenije uzevši, pojam diplomatija vodi poreklo iz starogrčke reči διπλωμα (diploma – dvostruko presavijena isprava koja se odnosila na materijalni dokaz o završenom studiju) tj. od glagola istog porekla reči. Autentično značenje reči diploma u starogrčkom jeziku jeste savijanje odnosno presavijanje pisanog akta (konkretno povelje ili isprave, odnosno sporazuma između moćnih vladara) koji se odnosio na određene privilegije.

¹ Dr Nenad Vasić, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd. e-mail: nenad.v@diplomacy.bg.ac.rs.

Rad predstavlja rezultat rada na projektu: *Srbija u savremenim međunarodnim odnosima: Strategijski pravci razvoja i unapređivanje položaja Srbije u međunarodnim integracionim procesima – spoljnopolitički, međunarodni ekonomski, pravni i bezbednosni aspekti*, iz programa osnovnih istraživanja kod Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije za period 2011-2015.

Diplomatija je skup metoda, tehnika i postupaka načinjenih od strane predstavnika vlade u inostranstvu radi ostvarenja nacionalnih i državnih interesa s ciljem dolaska i uspostavljanje kontakata sa predstavnicima vlasti ostalih naroda i dobijanja ljudi, njihovih umova i emocija.

Saobrazno ovoj definiciji, diplomatija je i lična sposobnost, znanje i umeće komuniciranja prilikom uspostavljanja i održavanja međunarodnih odnosa metodom vođenja pregovora i rešavanja konfliktnih situacija.

Kao što se iz dosadašnjeg razmatranja može videti, diplomatija je podsticajna, usmerava na saradnju i inicijativu, kao i svaka druga profesija odnosno teorija i praksa. Prema Džofu Beridžu, diplomatija je, u suštini, politička aktivnost.² Takođe, prema Beridžu, diplomatija kada je dobro osmišljena i organizovana "predstavlja značajan sastavni element moći neke države."³ Drugim rečima, diplomatija je profesija kojom se najčešće bave stručno osposobljene diplomate od karijere ili zaslužni i ugledni ljudi po poslanju nosioca aktuelne političke vlasti u nekoj državi u određenom vremenskom periodu.

Najzad, diplomatija je interdisciplinarna nauka (uspela kombinacija pre svega politike i političke nauke, istorije, geografije, ekonomije, prava, kulturologije, itd.), koja se bavi stručnim proučavanjem i poučavanjem aktuelnih ili budućih diplomata o najvažnijim pitanjima i problemima u istoriji civilizacije i kulture ili savremenim međunarodnim odnosima u interesu i s ciljem što uspešnijeg vođenja spoljne politike.

Lobi⁴ je reč koja vodi poreklo od latinskog izraza *labium* što u prevodu na srpski jezik znači – predvorje, hodnik. Takođe, za latinski izraz *labium* koristi se i reč kuloar.

U suštini termin – lobista, poreklo u praktičnom smislu te reči, vodi od 18-og po redu predsednika Sjedinjenih Američkih Država – SAD Ulisesa Simsona Granta koji je vladao od 1869. do 1877. godine.

U toku svog prvog mandata, za radno vreme Grant je izlazio na pauzu iz Bele kuće i povremeno odlazio na piće, u salon Willard hotela, otvorenog 1818. godine u centru Vašingtona. Ubrzo se pročulo među građanima Vašingtona i dalje u SAD-u, da predsednik Grant povremeno dolazi u pomenuti hotel. Oni koji su imali nekog interesa da se sa njim sretnu čekali su ga u holu kako bi mu predali neku peticiju ili ga informisali, ukazujući da nešto od njihovog interesa lično usvoji i ostvari. U salonu Willard hotela, Grant je upotrebio reč "lobista".⁵ Predsednik SAD-a Grant je za ljude koji su ga čekali u hodniku pomenutog hotela kazao da su lobisti (*lobbyists*).

² Džof R. Beridž, *Diplomatija: teorija i praksa*, IP Filip Višnjić, Akademija za diplomatiju i bezbednost, Beograd, 2008, str. 25.

³ Beridž, *Diplomatija: teorija i praksa*, Ibid., str. 25.

⁴ Milan Vujaklija, *Leksikon stranih reči i izraza*, Prosveta/IPS, Beograd, 2009, str. 546.

⁵ *The Willard InterContinental*, Washington DC, Internet, 10.05.2012, <http://www.historic-hotels.org/hotels-resorts/the-willard-intercontinental-washington-dc/>.

Tip lobiranja daje nam i ukazuje na poreklo tj. mesto gde se lobiranje vrši. Tako možemo razlikovati:

- a) spoljnje lobiranje (u inostranstvu) i
- b) unutrašnje lobiranje (u nekoj državi).

Spoljnje lobiranje odnosi se na inostranstvo (predsednike država, monarhe, premijera i ministre u vladi, parlamente, partije, uticajne pojedince, međnarodne organizacije ili institucije, nacionalne i multinaconalne kompanije i nevladin III sektor građanskog društva). Diplomacija je viši stadijum od lobiranja, ali ne u celini i lobiranje.

Lobista, pored diplomata radi na širem, internacionalnom zblizavanju, grupisanju i realizovanju zadataka od interesa. Stoga, lobista i diplomata ponekad rade zajedno. Trebaju biti uporni i dosledni, ali takođe treba da imaju jasne instrukcije i direktive za njihove profesionalne misije – lobista od onoga ko ga unajmljuje (klijenta), a diplomata od (nadležnih zvaničnika na vlasti) države pošiljaoca.

Unutrašnje lobiranje odnosi se na pojedince ili grupe ljudi u organizacijama i institucijama u nekoj od država sveta.

U političkoj i pravnoj nauci postoje brojne definicije lobiranja.

Lobiranje je skup profesionalnih mera, praktičnih veština i administrativnih pravnih procedura sprovedenih kroz odnos lobiste prema lobiraniranom u interesu klijenta.

Kao što možemo zaključiti iz pomenute defnicije, lobiranje uključuje tri bitna segmenta:

- a) profesionalne tj. stručne mere koje se sastoje iz pripreme i ugovornog preuzimanja posla koji proizilazi iz obligacionog odnosa,
- b) praktične veštine – (metode, tehnike i finansijska sredstva za lobiranje) i
- c) administrativne i pravne procedure.

Dakle, bez preduzetih profesionalnih i stručnih mera, upotrebe praktičnih veština i sprovedenih administrativnih tj. pravnih procedura nema celovitog pa samim tim, najčešće, uspešnog lobiranja. Činjenica je da se sada u većini poslova na svetu, lobiranjem postiže uspeh.⁶

1. Savremena diplomatija i lobiranje

Sastavni deo diplomatije je lobiranje. Lobiranje diplomata, naziva se diplomatsko lobiranje. Inače, diplomatsko lobiranje može se obavljati, neposredno, u međunarodnim organizacijama, i posredno, preko lobista u državi prijema. U suštini, diplomatsko lobiranje ukoliko nije vezano za zvaničnike međunarodnih organizacija, predstavlja posebnu vrstu zvaničnog

⁶ Peter Cullen, *Not is Not an Answer: Lobbying for Success*, Allen & Unwin, Nort Sydney, 1991.

kontakta i komuniciranja diplomatskih predstavnika države pošiljaoca sa nekim važnim (uticajnim i odgovornim) predstavnikom vlasti države prijema, posredstvom lobista.

Pritom, svi lobisti su u obavezi da poštuju nacionalno zakonodavstvo države po rezidencijalnom principu ili privremenom boravku. Jasno je, s druge strane, da *lobista ne može biti u statusu diplomata*. Diplomate su u većini slučajeva strateški partneri lobista i povremeno, po potrebi, koriste njihove usluge. „U mnogim državama, lobiranje je najvažnija aktivnost ambasada.”⁷ I lobisti su neminovno strateški partneri diplomata tj. nekih od ambasada i diplomatsko-konzularnih predstavništava (DKP), ukoliko su unajmljeni da za njih odrade neki posao. „Lobiranje je nova dimenzija diplomatije kao delatnosti i profesije. U savremenim diplomatskim službama nastaje i novi tip diplomata – specijalista za lobiranje i saradnju sa lobističkim organizacijama.”⁸ Ipak, ne treba ignorisati činjenicu da je prioritetni posao diplomata da štiti i sprovodi interese države pošiljaoca koja ga je akreditovala tamo gde se nalazi. „Zaštita interesa države koja akredituje i njenih državljana je, posle funkcije predstavljanja, najznačajnija funkcija diplomatske misije.”⁹

Dosadašnje iskustvo nacionalnih vlada i ministarstava spoljnih poslova u svetu, nedvosmisleno su pokazala da kada god su u spoljnopolitičkim aktivnostima diplomate koristile usluge profesionalnih lobista, šanse za efikasnost njihovog angažovanja uvek je bila veća. Najvažniji diplomatski i lobistički centri u svetu su – Vašington i Njujork u SAD-u i Brisel u EU. Pored njih, veliki značaj u zavisnosti od nacionalnih i državnih interesa neke vlade u svetu imaju Ženeva, Moskva, Peking, Nju Delhi, Brazilija, Beč, Pariz, Berlin, Rim itd.

2. Diplomatsko lobiranje – Zakon o Ministarstvu spoljnih poslova i Strategija spoljne politike Republike Srbije

U ograničenom smislu, lobiranjem se bave i diplomate. Diplomatskim lobiranjem bave se diplomate. Iako je diplomatsko lobiranje jedna od vrsta lobiranja, ipak nije sastavni deo Srpsko-engleskog diplomatskog rečnika.¹⁰

Međutim, *diplomata nije lobista*. Diplomata može koristiti u određenom trenutku i ukazanoj prilici, metode i veštine koje koristi lobista. To se odnosi na neke izuzetne slučajeve kao što su: 1) promovisanje (davanje i

⁷ Džof R. Beridž, *Diplomatija: teorija i praksa*, Filip Višnjić/Akademija za diplomatiju i bezbednost, Beograd, 2008, str. 181.

⁸ David Đ. Dašić, *Savremena diplomatija*, Multidisciplinarni centar za podsticanje integracionih procesa i harmonizaciju prava/Privredni savetnik, Beograd, 2008, str. 213.

⁹ Miodrag Mitić, *Diplomatija kao sredstvo za ostvarivanje, promociju i zaštitu poslovnih interesa*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003, str. 28.

¹⁰ Vidi o tome: Đorđe Lukić, *Srpsko-engleski diplomatski rečnik*, Albatros plus, Beograd, 2009.

primanje) informacija, 2) kontakte sa medijskim poslanicima, 3) vođenje neformalnih razgovora, 4) učestvovanje u zvaničnim pregovorima itd. Treba imati u vidu i to da je svaki diplomata podvrgnut nacionalnom zakonodavstvu države prijema.

Dakle, postoje bitne razlike između lobista i diplomata. Te razlike su sledeće: a) lobisti imaju veću slobodu i samoinicijativu u odnosu na klijenta za kojeg radi dok diplomate imaju striktno instrukcije i direktive po kojima rade svoj posao i b) većina lobista više zarađuje u odnosu na diplomate.

Pored toga, i diplomate i lobisti imaju ograničenja u obavljanju svoga posla. Najveće ograničenje nekog diplomate u obavljanju svoga posla je Bečka konvencija o diplomatskim odnosima. Njome se striktno zabranjuje diplomatama da se u državi prijema mešaju u unutrašnje poslove. Upravo zbog faktičkog ograničenja Bečke konvencije o diplomatskim odnosima članom 41. tačka 1. diplomatama nije dozvoljeno da se mešaju u unutrašnje stvari države prijema. "Ne dirajući u njegove privilegije i imunitete, sva lica koja uživaju te privilegije i imunitete dužna su da poštuju zakone i propise kod države kod koje se akredituje. Ona su takođe dužna da se ne mešaju u unutrašnje stvari te države."¹¹ I Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima, članom 55. tačka 1. zabranjeno je mešanje u unutrašnje stvari države prijema gde konzularni funkcioneri i konzularni službenici u državi prijema, obavljaju svoju delatnost. "Bez štete po svoje privilegije i imunitete sva lica koja uživaju ove privilegije i imunitete dužna su da poštuju zakone i propise države prijema."¹² Inače, i Bečka konvencija o diplomatskim odnosima i Bečka konvencija o konzularnim odnosima sastavni su deo međunarodnog javnog prava uz diplomatsko i konzularno pravo.¹³ Dakle, akreditovanim diplomatama u punom kapacitetu svoje misije u državi prijema nije dopušteno: 1) da se zvanično predstavljaju kao lobisti i 2) zabranjeno im je da se bave lobiranjem. Iz tog razloga, javila se stvarna

¹¹ *Bečka konvencija o diplomatskim odnosima*, u: *Međunarodno javno pravo - zbornik dokumenata*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2005, str. 70. Bečka konvencija o diplomatskim odnosima usvojena je na Konferenciji Ujedinjenih nacija 14. aprila 1961. godine, a počela je da se primenjuje od 24. aprila 1964. godine. Njeno potvrđivanje objavljeno je u Sl. listu SFRJ - Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 2/64. Bečkom konvencijom jeste kodifikovan onaj najvažniji deo koji je do tada bio tretiran samo nekodifikovanim (neformalno) - međunarodnim pravom. Sa Bečkom konvencijom su dobijene i nove dispozicije.

¹² *Bečka konvencija o konzularnim odnosima*, u: *Međunarodno javno pravo - zbornik dokumenata*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2005, str. 88. Bečka konvencija o konzularnim odnosima usvojena je 24. aprila 1963. godine, a počela je da se primenjuje od 19. marta 1967. godine. Potvrđena je i objavljena u Sl. listu SFRJ - Međunarodni ugovori i drugi sporazumi, br. 5/66. Ovom konvencijom jeste regulisan najveći deo onih pitanja koja su do nje bila rešavana bilateralnim sporazumima. To rešavanje uz pomoć bilateralnih sporazuma odnosilo se na karijerne i počasne konzule, njihove kancelarije, prava i obaveze država prijema i države pošiljaoca, statusa konzularnih funkcionera i konzularnog osoblja.

¹³ Miodrag Mitić, Stevan Đorđević, *Diplomatsko i konzularno pravo*, Centar za publikacije Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu/Javno preduzeće Službeni list SRJ, Beograd, 2007.

potreba za lobistima i njihovo profesionalno lobiranje za potrebe klijenta u punom kapacitetu angažovanja. Ukoliko se od nadležnih predstavnika vlasti u državi prijema proceni da je neki diplomat koristio lobiranje mešajući se u unutrašnje poslove države prijema može biti proglašen za *personu non grata* – (nepoželjnom osobom) i kao takav, proteran sa njihove suverene teritorije. Nasuprot diplomatama, lobisti kada rade lobistički posao u inostranstvu, nemaju diplomatski imunitet i privilegije. To je ujedno i najveće lobističko ograničenje profesije u odnosu na diplomate.

Važeći Zakon o Ministarstvu spoljnih poslova Republike Srbije¹⁴ ne sadrži odredbu člana kojim je predviđeno diplomatsko lobiranje! Pritom, ni novi nacrt predloga Zakona o spoljnim poslovima¹⁵ ne sadrži odredbe sa članovima koji regulišu materiju lobiranja, a posebno diplomatskog lobiranja. Lobiranje (korišćenje usluga lobista u inostranstvu i diplomatsko lobiranje, trebaju biti sastavni deo novog zakona o spoljnim poslovima.

Nesporna je činjenica da je za svaki narod i državu, strategija spoljne politike veoma važna. Prema Ivi Viskoviću, kada god se bavimo strategijom spoljne politike bilo koje države „po pravilu, imamo u vidu opredeljivanje za neke osnovne ciljeve, izgradnju hijerarhijskog sistema ciljeva praćenih adekvatnim instrumentima za njihovo ostvarivanje.”¹⁶ U celokupnoj istoriji državnosti i posebno spoljne politike Srbije,¹⁷ bilo je mnoštvo strategija. Međutim, sadašnja Vlada Republike Srbije nema Strategiju spoljnih poslova. Ona bi svakako trebalo da bude donesena. U njoj bi trebalo da bude i deo koji se odnosi na lobiranje, a posebno na diplomatsko lobiranje.

Prilikom inauguracije za premijera Vlade Republike Srbije, Aleksandar Vučić u svome ekspozeu, naveo je samo spoljnopolitičke ciljeve i prioritete u vezi spoljnih poslova. Prema pomenutom espozeu, Republika Srbija je država kandidat u pristupnim pregovorima za punopravno članstvo u EU do 2020. godine. Taj cilj je nedostizhan ukoliko se pristupni pregovori sa harmonizacijom *Acquis communautaire* sa EU završe do 2018. godine, a pregovori o punopravnom članstvu naše države, uspešno privedu kraju 2020. godine, što je javno proklamovani spoljnopolitički cilj. „Želim jasno da kažem – Evropska unija nije idealna zajednica, jer i ona ima mana i problema. Ali, to je najbolje udruženje država koje trenutno postoji na svetu i nama je mesto u njenom članstvu. Već tokom pregovora o članstvu u Uniji naše društvo će se

¹⁴ *Zakon o spoljnim poslovima*, (Internet,13/11./2014), <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/o-ministarstvu/dokumenti/zakoni/381-2009-09-17-11-07-15?lang=lat>. Pomenuti Zakon je objavljen u "Službenom glasniku RS", br. 116/2007, 126/2007 i 41/2009.

¹⁵ *Zakon o spoljnim poslovima*, (Internet,13/11./2014), http://www.mfa.gov.rs/sr/images/stories/pdf/zakon/Nacrt_zakona_o_spoljnim_poslovima.pdf.

¹⁶ Ivo Visković, *Determinante spoljne politike Srbije*, u: Priredili Edita Stojić Karanović, Slobodan Janković, *Elementi strategije spoljne politike Srbije*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2008, str. 17.

¹⁷ Vidi o tome: *Spoljna politika Srbije: strategije i dokumenta*, Urednici Nataša Dragojlović, Stanislav Sretenović, Dragan Đukanović, Dragan Živojinović, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, 2010.

modernizovati i promeniti, jer ćemo usvojiti brojne standarde u javnoj upravi, sudstvu, školstvu, zdravstvu, privredi i društvu. Mala i siromašna društva, poput našeg, ove standarde sama nikada ne bi dostigla i zato je za nas članstvo u EU velika prednost i šansa. Pregovore nastavljamo u dobroj veri da ćemo ih do kraja mandata ove vlade privesti kraju. Ovaj proces je naš prioritet i ukoliko budemo vredno radili, verujem da bi Srbija do kraja ove decenije mogla da postane članica Evropske unije.“¹⁸ Takođe, u ekspozeu, Vučić je pomenuo i dobre veze pored država EU i sa „ostatkom sveta.“¹⁹

Pored premijera, i prvi potpredsednik Vlade Republike Srbije i Ministar spoljnih poslova Ivica Dačić, prilikom prijema priređenog povodom preuzimanja funkcije, pomenuo je spoljnopolitičke ciljeve. „Ne sumnjam da su Vam već poznati politički prioriteti nove Vlade Srbije. Da pomenem samo neke, najvažnije: nastavak procesa evrointegracija, nastavak dijaloga Beograda i Prištine i sprovođenja do sada dogovorenog, produblivanje i jačanje odnosa sa susedima i ukupne regionalne saradnje, ekonomski oporavak zemlje i nastavak značajnih unutrašnjih reformi.“²⁰

Posle svega što je do sada pomenuto i razmotreno, postavlja se sledeće pitanje: gde je mesto lobiranju i diplomatskom lobiranju u Organogramu resornog Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije? U Ministarstvu spoljnih poslova, konkretno u Kabinetu Ministra spoljnih poslova, trebalo bi da se nađe i pozicija službenika za lobiranje i diplomatsko lobiranje.

3. Lobiranje i diplomatsko lobiranje u Evropskoj uniji

S obzirom na činjenicu da je sadašnja Evropska unija međunarodna organizacija i nedovršena država sa međunarodnopravnim subjektivitetom, sve diplomate u Briselu i Strazburu koriste resurs lobiranja, posebno diplomatskog lobiranja. Drugim rečima, sve diplomate iz punopravnih država članica EU-28 ili iz država kandidata za punopravno članstvo u EU, angažuju profesionalne lobiste ili diplomatski lobiraju. To je slučaj i sa ostalima iz sveta koji imaju interesa da lobiraju u organizacijama i institucijama Evropske unije.

S tim u vezi, postavlja se sledeće pitanje: šta građani Republike Srbije i država Srbija dobijaju lobiranjem i diplomatskim lobiranjem u EU?

Lobiranjem i diplomatskim lobiranjem u kandidatskom periodu za punopravno članstvo u EU, u slučaju Republike Srbije i ostalih država kandidata u regionu Jugoistočne Evrope ima, tri pozitivna efekta:

¹⁸ Aleksandar Vučić, *Okvirni ekspoz: Predsednika Vlade Republike Srbije Aleksandar Vučić*, Vlada Republike Srbije, 27. april 2014. godine, str. 8.

¹⁹ Vučić, *Okvirni ekspoz: Predsednika Vlade Republike Srbije Aleksandar Vučić*, Ibid., str. 63.

²⁰ PPV i MSP Ivica Dačić priredio prijem za diplomatski kor povodom preuzimanja nove dužnosti, (Internet, 13/11/2014), <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/o-ministarstvu/ministar/govori/13547-2014-05-09-14-41-57?lang=lat>.

1. *Politički efekat* – (napredak u harmonizaciji *Acquis communautaire* i mogućnost za pozitivne ocene i zaključenja pregovora o pojedinim poglavljima i najzad početak pregovora o prijemu u EU).
2. *Ekonomski efekat* – (povećanje profita, dobijanje finansijske pomoći iz programa IPA fonda sa svih pet komponenti, pozicioniranje i promociju srpskih kompanija na tržištu EU, dobijanje i povećanje izvoznih kvota za domaće proizvode, povećavanje kreditnog rejtinga i tržišno pozicioniranje domaćih robnih brendova itd.).
3. *Marketinški efekat* – (poboljšanje imidža države Srbije kroz rebrandiranje, promovisanje raznih kompanija, predsednika, premijera, ministara, partijskih lidera, sindikata, NVO i uglednih pojedinaca).

Dakle, neporeciva je činjenica da je lobiranje važan instrument u spoljnim politikama vlada koje sprovode lobisti ali i diplomate u EU. Zaključno sa Lisabonskim ugovorom, koji je počeo da se sprovodi u EU od 1. decembra 2009. godine, klasično lobiranje postalo je istorija.

Tačno zapažanje i pojašnjenje toga dao je Danijel Gegan. „Lisabonski ugovor suštinski menja strategije uticaja.”²¹ Pored promena koje je u organizacionom i institucionalnom pogledu doneo Lisabonski ugovor u EU, na promenu strategije uticaja veliki udeo imala je i globalna ekonomska kriza, drugi važan doprinos ima svakako i intenzivno diplomatsko lobiranje.

Završno razmatranje

Za sve vlade u EU i u svetu, važan instrument u međunarodnim odnosima i spoljnoj politici, pored angažovanja profesionalnih lobista, predstavlja svakako i diplomatsko lobiranje. Imajući u vidu sve što je pomenuto i analizirano u vezi mogućnosti diplomatskog lobiranja u Evropskoj uniji i Strategije spoljne politike Republike Srbije, može se zaključiti sledeće:

1. da bi diplomate bile uspešne u lobiranju – (diplomatskom lobiranju) potrebno je da se edukacijom, osposobe za to na Diplomatskoj akademiji Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije, ali i na akreditovanim Univerzitetima i kursovima.
2. u savremenim diplomatskim službama sveta Ministarstava spoljnih poslova, nastao je i novi tip diplomata – specijalista za lobiranje i saradnju sa lobističkim firmama. Stoga, lobiranje i diplomatsko lobiranje kao deo javne diplomatije, konkretno u Kabinetu Ministra spoljnih poslova Republike Srbije, trebalo bi da postoji službenik koji će se baviti administrativnim i koordinativnim poslovima u vezi sa lobiranjem i diplomatskim lobiranjem u inostranstvu,

²¹ Danijel Gegan, *Preispitivanje evropskog lobiranja*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2013, str. 27.

3. trebalo bi doneti Zakon o lobiranju u Republici Srbiji, kao deo paketa antikorupcijskih pravnih propisa,
4. izvršiti izmenu i dopunu važećeg Zakona o Ministarstvu spoljnih poslova ali, takođe doneti Strategiju spoljne politike RS, uvrščivanjem lobiranja i posebno diplomatskog lobiranja kao jednog od savremenih načina za ostvarivanje spoljne politike Republike Srbije u međunarodnim bilateralnim i multilateralnim odnosima i
5. koristiti, aktivno mogućnosti lobiranja i posebno, diplomatskog lobiranja u organizacijama i institucijama EU u Strazburu i Briselu.

Ukoliko neka vlada i diplomate ne koriste lobiranje kao instrument u vođenju i sprovođenju spoljne politike, uspešnost sprovođenja nacionalnih i državnih interesa biće nesumnjivo umanjena. Međutim, treba napomenuti i to da bez adekvatne i jasne Stretgije spoljne politike lobiranje, a pogotovu diplomatsko lobiranje, ne može imati značajnije efekte ma ko bio na vlasti u nekoj državi.

Bibliografija

- Beridž, Dž. R., *Diplomatija: teorija i praksa*, IP Filip Višnjic, Akademija za diplomatiju i bezbednost, Beograd, 2008.
- Bečka konvencija o diplomatskim odnosima, u: *Međunarodno javno pravo – zbornik dokumenata*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2005.
- Bečka konvencija o konzularnim odnosima, u: *Međunarodno javno pravo – zbornik dokumenata*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2005.
- Cullen P., *Not is Not an Answer. Lobbying for Success*, Allen & Unwin, Nort Sydney, 1991.
- Dašić, D. Đ., *Savremena diplomatija*, Multidisciplinarni centar za podsticanje integracionih procesa i harmonizaciju prava/Privredni savetnik, Beograd, 2008.
- Gegan, D., *Preispitivanje evropskog lobiranja*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2013.
- Lukić, Đ., *Srpsko-engleski diplomatski rečnik*, Albatros plus, Beograd, 2009.
- Mitić, M., *Diplomatija kao sredstvo za ostvarivanje, promociju i zaštitu poslovnih interesa*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 2003.
- Mitić, M., Đorđević S., *Diplomatsko i konzularno pravo*, Centar za publikacije Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu/Javno preduzeće Službeni list SRJ, Beograd, 2007.
- PPV i MSP Ivica Dačić priredio prijem za diplomatski kor povodom preuzimanja nove dužnosti, (Internet, 13/11/2014), <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/o-ministarstvu/ministar/govori/13547-2014-05-09-14-41-57?lang=lat>.
- Spoljna politika Srbije: strategije i dokumenta*, Urednici Nataša Dragojlović, Stanislav Sretenović, Dragan Đukanović, Dragan Živojinović, Evropski pokret u Srbiji, Beograd, 2010.
- The Willard InterContinental*, Washington DC, (Internet, 10/05/2012), <http://www.historichotels.org/hotels-resorts/the-willard-intercontinental-washington-dc/>.

Visković, I., *Determinante spoljne politike Srbije*, u: Priredili: Edita Stojić Karanović, Slobodan Janković, *Elementi strategije spoljne politike Srbije*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2008.

Vujaklija, M., *Leksikon stranih reči i izraza*, Prosveta/IPS, Beograd, 2009.

Vučić, A., *Okvirni ekspozé: Predsednika Vlade Republike Srbije Aleksandar Vučić*, Vlada Republike Srbije, 27. april 2014.

Zakon o spoljnim poslovima, (Internet,13/11./2014), <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/o-ministarstvu/dokumenti/zakoni/381-2009-09-17-11-07-15?lang=lat>. Pomenuti Zakon je objavljen u "Službenom glasniku RS", br. 116/2007, 126/2007 i 41/2009.

Zakon o spoljnim poslovima, (Internet,13/11./2014), http://www.mfa.gov.rs/sr/images/stories/pdf/zakon/Nacrt_zakona_o_spoljnim_poslovima.pdf.

Nenad A. VASIĆ, PhD

POSSIBILITIES OF THE DIPLOMATIC LOBBYING IN EUROPEAN UNION AND STRATEGY OF FOREIGN POLICY OF THE REPUBLIC OF SERBIA

ABSTRACT

The diplomatic lobbying is one of the important ways of action in the contemporary diplomacy. The most important assumption for diplomatic lobbying performed is the acquisition of knowledge and possession of skills. Regarding the great possibilities of the diplomatic lobbying, especially in the European Union, it is necessary and useful that the diplomatic lobbying become constituent of foreign policy of the Republic of Serbia.

Key words: Republic Serbia, diplomacy, lobbying, diplomatic lobbying, European Union, foreign policy.